

GAIA Nyhetsbrev – Maj 2008

carl.ohlen@lacable.se

GAIA nyhetsbrev uppdaterar regelbundet informationen som finns på denna hemsida om 60 års krisen. Det vill säga hur en minoritet av mänskligheten som lever i den rika världen = vår generation = du och jag har lyckats med konststycket att på 60 år alvarligt skada vår miljö och riskera den gemensamma framtiden för kommande generationer och tusentals arter som vi delar Gaia - vår enda jord med. Vi har nu en enorm utmaning – att drastiskt förändra vårt nuvarande råvaruslukande sätt att leva. Detta kan inte göras med mer av samma medicin som våra gamla ledare predikar om i sitt enahanda prisande av globalisering och konsumera mera som vårt tillväxtmantra. Samma personer, samma modell och samma tänkesätt som har skapat problemen kan inte lösa dem. Och det är inte "någon" som kan lösa detta åt oss. Vi behöver en total omvändelse. Och detta är det absolut svåraste vi kan göra – att förändra oss själva.

Vad hände Maj 68?

1968 var ett händelserikt år. Den generation jag tillhör – de sista fyrtioåringarna – tog studenten det året. Vi var den sista "riktiga kullen" med munta och examen och den största någonsin sedan 1864 – hela 35 000 nybakade studenter som ville skapa en ny och bättre värld. Jag tillhörde denna privilegierade generation som fick gå nio år i enhetsskola (Senare grundskola), ta studenten och läsa vidare på högskola – som den förste i min släkt av bondbarn och sågverksarbetare. Vi som tillhörde efterkrigsgenerationen fick allt det goda. Läs mer om denna historiska resa från 1948 till 2008 på sida 2 -9.

Vad hände 1968?

- Grekiska militärjuntan avsätter kungen
- B-52 plan med vätebomber störtar på Grönland
- Amerikanska desertörer flyr till Sverige
- USA kallar hem ambassadör från Sverige
- Martin Luther King mördas
- Studentkravaller i Tyskland och Frankrike
- Kårhusockupation i Stockholm
- Robert Kennedy mördas
- Sovjet invaderar Tjeckoslovakien
- Black-power demonstration vid OS i Mexiko
- Nixon vinner valet i USA
- Tre års bombkrig mot Nordvietnam avslutas (tiifälligt) av president Johnson (1 miljon ton bomber har fällts under 94 081 flygraidar)
- Människan rundar månen med Apollo VIII
- Oljekonsumtionen hade nått 1913 miljoner ton – en fördubbling på tio år, varav ¾ i de rika OECD länderna och 1/3 enbart i USA

Expressen tänker om....

Expressen är inte känd för att kritisera vår nyliberala globaliserings och konsumtions mantra. Men läs denna ledare från 11 maj på sidan 10 som faktiskt ifrågasätter....

“Det totalitära marknadssamhället”

Ännu en omvälvande artikel i Expressen 11 maj om “marknads-fundamentalism kalkerad på thatcherismen”. Sid 11-12.

Hur levde vi 1948 & 1958?

Jag växte upp i Sättna – en egen norrländsk kommun på landet där mina förfäder i åtminstone sex generationer levt som skogsbönder och fiskare. Det var ett ekologiskt hållbart självhushåll ända till 1968. Mina föräldrar (och farföräldrar) var lanthandlare i en närbutik med bara lokalt och ekologiskt producerade varor med återvinning – långt innan dessa ord var uppfunna.... Läs mer på sidan 13 -15

GAIA Nyhetsbrev – Maj 2008

carl.ohlen@lacable.se

Vad har hänt på sextio år?

1948

Världen var sargad efter det mest förödande världskriget någonsin som avslutades med atombomberna över Hiroshima och Nagasaki och vi använde fortfarande ransoneringskort och gengasbilar detta fantastiska år när många av oss blev avlade (Vi som tog studenten 1968) . Det var fortfarande en värld med stora klyftor och där de europeiska kolonialmakterna försökte behålla kontrollen över det sönderstyckade Afrika och Asien. I Indien så mördades Mahatma Gandhi. Detta år utropades staten Israel i ett land som till 2/3 befolkades av araber vilket samtidigt var början till en långdragen terror av palestinier i sitt eget land som blev mindre och mindre och allt mer liknade ett koncentrationsläger med kollektiv bestraffning. Folke Bernadotte mördas vid ett besök i Jerusalem av Sternligan. I Kina så pågår kriget mellan Chiang Kai-sheks och Mao Tse-tungs trupper. Irland gör sej fritt från Storbritannien.

Detta år bodde 1811 personer i Sättna (Där jag och mina förfäder sedan många generationer föddes) som hade 340 jordbruk och 261 mjölkbönder med 1626 kor. Många jobbade även i skogen och fiskade i Sättnaån. Tillsammans hade bönder och skogsarbetarna 343 hästar. Sättna var egen kommun och egen församling med post, telefonväxel, landsfiskal, brandbil, bussbolag, folkets hus (Viljan), Ånäsparken, Ånäsvallen, kafé, bageri, Kalle på kiosken, tre folkskolor och fem lanthandlare (en var min far). Vi hade kanske radio och spelade 78 varvare.

1958

400 000 franska soldater ockuperar Algeriet. Frankrike bombar även civila i Tunisien. USA invaderar Libanon. Elvis Presley blir inkallad. Brasilien vinner VM i fotboll. Ryssland leder rymdkapplöpningen stort efter Sputnik och Laika. Detta var året då många av oss gick i syslöjd i folkskolan, började läsa Astrid Lindgren och Gösta Knutsson, lyssnade på frukostklubben och barnens brevlåda, spelade kort och lekte...för det fanns ingen TV ännu och vi hade ingen bil. Vi levde "miljösmart" och "hållbart" i "närmedemokrati" med "ekologisk mat" och "återvinning" innan orden ens var uppfunna. Men någon hade kanske skaffat en radiogrammofon för 45 varvare. Så hade vi en hård och tråkig barndom? Svält vi? Var vi sysslösa med fritidsproblem? Nej!

1968

Det fantastiska året vi tog "den sista riktiga" studenten på läroverket i Sundsvall. Tio av oss finliga tonåringar flög för första gången till Italien för att festa i Rimini, åkte sedan in i lumpen, vissa till Boden för att bli skickad till finska gränsen med skarp ammunition för att försvara oss mot ryssarna. För världen var kaotisk. Ryssarna gick in i Tjeckoslovakien och krossade en dröm, USA terrorbombade Indokina med biologiska och kemiska massförstörelsevapen förutom vanliga B52 bombmattor vilket blev en mardröm, Robert Kennedy och Martin Luther King mördades, Beatles kom med sitt vita LP dubbelalbum och vissa av oss drog till Stockholm för att studera (och festa). Vi blev radikala och kanske till och med revolutionärer och/eller miljöaktivister som varnade för energikris, koldioxidutsläpp och växthuseffekt! Senare flyttade vi in i storfamilj i Djursholm där vi tog emot flyktingar från terrordådet det 11 september då den USA stödda militärjuntan störtade den demokratiska regeringen i Chile och massakrerade och torterade tusentals människor. Kissinger var en av initiativtagarna. Han fick visst senare Nobels fredspris.

GAIA Nyhetsbrev – Maj 2008

carl.ohlen@lacable.se

Vad har hänt på sextio år?

1978

Torbjörn Fälldin kompromissar igen och Forsmark 3 beslutas. (Några månader innan kärnkraftverket i Harrisburg havererar). Supertanken Amoco Cadiz går på grund utanför Frankrike och förstör 20 mil kust med olja. Camp David avtalet mellan Israel och Egypten ger Menachim Begin och Anwar Sadat fredspriset men ingenting till palestinierna. Israeliska trupper överlämnar södra Libanon till kristna libaneser som massakrerar många människor. I Iran demonstrerar 2 miljoner människor mot shahen. Muhammed Ali återtar VM titeln.

Vi från 1968 hade bildat familj. (Vissa av oss var redan inne på den andra) Några av oss från Djursholmskollektivet inköpte ett nytt sommarkollektiv i Västra Myrskären som blev plats för många och stora fester. Vi njöt av Borg och Stenmark. Paddlade kanot och cyklade på sommaren. Gjorde eget vin debatterade och hade kul. Åkte skidor och skridskor på vintern. Och vissa av oss fick råd att köpa en bil som var nyare än tio år gammal. På jobbet fanns skrivmaskiner, stencilapparater och telex. Vi började konsumera mer. Den första McDonald invigdes. Men oljekrisen och kärnkraftmotståndet hade en viss hämmande effekt. Det fanns fortfarande något som hette "gröna vågen", innan detta blev liktydigt med fler golfbanor och resor till Bali eller Maldiverna.

1988

Minns ni det antika året 1988. Vi hade inga mobiler, CD spelare eller PC. Internet var inte ens uppfunnet. Vi gick på Konsum eller ICA och handlade. Det fanns IKEA men Birsta köpcentrum utanför Sundsvall (Norrlands största) var fortfarande jordbruksmark. Vad i hela friden kunde vi syssla med då för hela tjugo år sedan. Men något hände i världen. Sovjet och Östeuropa kollapsade. EN segrare fanns kvar. United States of America. Världsbanken och IMF ställde krav att alla länder skulle anpassa sig till "Den Nya Världsordningen". Visserligen följde ett antal kriser som den svenska bankkrisen men det fixade finansminister Persson när socialdemokraterna räddade banker och finansmän. Men i det sedan 1967 ockuperade Gaza och Västbanken revolterade nu de unga mot den israeliska armén. Med slangbellor och stenar kämpar de mot stridsvagnar och helikoptrar. Och George Bush blev president efter Ronald Reagan.

1998

Muren hade fallit. Ett nytt språk började användas av "nyliberaler". Utvecklingsländer kallades för "Emerging markets", forna öst kallades för "Transition Markets". Vi pratade om "avreglering" och "privatisering som "reformer". Alla politiska partier tillbad den nya religionen. Kapitalet fick flyta fritt över världen och tog den verkliga makten. TV reklamen flödade och en ny generation av mäklare blev miljonärer på att hantera våra pengar. Aldrig förut har så mycket pengar förts över från de fattiga till de rika. Klyftorna ökade och några blev ofantligt rika. Järnvägen, taxi, inrikesflyg, posten och elmarknaden hade avreglerats sedan 1988 men det blev inte billigt och bra - priserna dubbleades och servicen blev sämre. Pensionssystemet avreglerades också där många av oss däremot tappat många procent i fondsparande. Men de som inte tappat är banken med sina fondavgifter oavsett hur det går och högre chefer som med bonusar legat på omkring +20% löneökning...per år. Hela världen blev en. Enfaldig. En förkunnelse gällde som en sanning.

GAIA Nyhetsbrev – Maj 2008

carl.ohlen@lacable.se

Vad har hänt på sextio år?

2008

Nu lever vi i en "superkapitalism" där allt är till försäljning med allt och alla som varumärken. Den borgerliga regeringen försöker sälja ut de sista allmänna vi har. TV och media fylls med reklam om att vi måste handla mer och konsumera mer annars minskar tillväxten. Vi stirrar på börskurser varje dag som ibland går upp 0,1 procent och ibland ned lika mycket. Men nu börjar något hända. Växthuseffekten? Vad är detta. Oljepriset rusar i höjden. 140 USD eller mer. Yrvakna undrar vi vad vi ska göra. Men vår regering och andra regeringar (Som Bush) tuggar vidare på samma enfaldiga visa. USA har nu totalt världsherravälde – politiskt, militärt, ekonomiskt och medialt och "either you are with us or against us". Bin Laden gav Bush det motiv han behövde för att invadera de sista oljeresurserna. CIA och FRA övervakar vår e-post och våra telefoner i jakt på "terrorister". En sådan är Nelson Mandela som finns med på amerikanernas terroristlista men Bush nu faktiskt funderar på att stryka. På Koncentrationslägret Guantanamo sitter många helt oskyldiga människor vars brott var att de fanns på fel plats vid fel tidpunkt. Och i Palestina sitter en miljon människor i ett annat koncentrationsläger. Hur kunde det gå så "bra" för kapitalismen och så illa för världen. För vi är på väg mot en total katastrof. Vi utkämpar just nu det tredje världskriget - mot Moder jord och oss själva. Och det är ett krig vi inte kan vinna.

Så vad hände egentligen?

Under dessa år från 1948 så finns det en drivkraft som mer än något annat påverkat vår verklighet och det är oljan tillsammans med några andra strategiska råvaror. Nästan alla så kallade "konflikter" där västvärlden och USA har varit aktörer (Och det är de flesta) har berott på olja. Samma olja som tillsammans med andra fossila bränslen förorsakar den globala uppvärmningen. Samma olja som driver 15 av världens största företag.

1978 arbetade jag (Carl Öhlen) i Irak eller Mesopotamien som det kallades för. Där uppstod vår civilisation för 5000 år sedan i sina huvuddrag. Där fanns våra första städer, imperier och världskrig. Idag är dagens imperium, USA tillbaka i Mesopotamien. 700 000 Irakier beräknas ha dött p.g.a. denna invasion. Babylon användes som sandsäckar och det unika museet i Bagdad plundrades. En ny amerikansk studie visar att de amerikanska kostnaderna för detta krig beräknas till 5000 miljarder dollar, det är lika med Sveriges statsbudget i 40 år. Men kostnaderna för människorna i området är mycket större. Så efter 5000 år är vi tillbaka där vi började för att säkra den sista oljan...som förstör vår värld. Har vi lärt oss någonting?

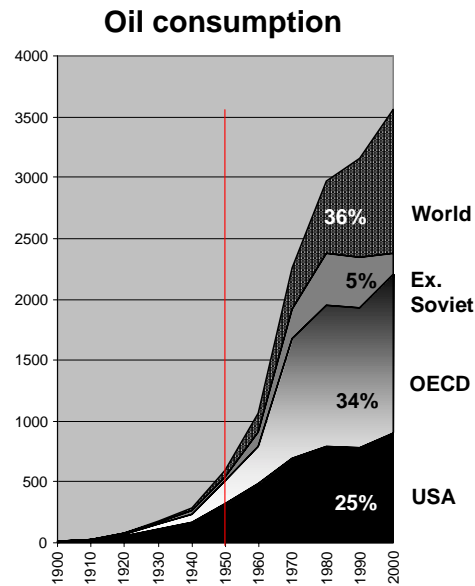
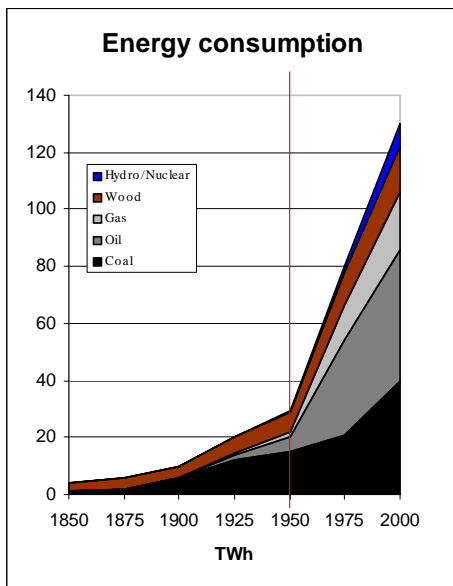
Vi som tog studenten 1968 är en unik generation. Vi har fått leva i den bästa av världar – åtminstone om vi har haft turen att leva i de rika västländerna. På en enda generation så har vi eldat upp vår olja, kol och gas, spridit avfall och avgaser. Så nu måste någon betala. Vem? Det positiva är att många idag har uppmärksammat koldioxidutsläppen och hotet om global uppvärmning. Vilket naturligtvis är bra om det leder till att vi gör något åt problemet. Men det negativa är att de flesta inte ser problemet. För fossila bränslen är bara ett problem. Den exponentiella tillväxten av allt drabbar alla områden och förorsakar allt mer störningar och skador på miljön. Egentligen vet vi inte alls vad det slutgiltiga resultatet blir. Hett som i helvetet eller en ny istid. Men vad vi vet är att en sådan ofantlig påverkan på så kort tid kommer att slå ut mycket av det som det har taget jorden miljoner år att skapa. Och det är vi som har gjort det. Grattis!

GAIA Nyhetsbrev – Maj 2008

carl.ohlen@lacable.se

Vad har hänt på sextio år?

Vi åttadubblade vår oljekonsumtion, men fortfarande så hade de rika 20% av världens länder mer än hälften av denna. Men de resterande 80% är nu övertygade om vår västerländska konsumtionsmodell med bilar och köpcentrum. Så nu vill dom också vara med. Först som lågpristillverkare för våra konsumtionsvaror, sedan en egen privilegierad klass. (antalet miljardärer stiger mest i Indien, Kina och Ryssland – Den rikaste är Mexikan) Och sedan kanske några fler, men inte alla och inte Afrika. Problemet är att den amerikanska livsstilen belastar nio (9) jordklot och hela världen redan två (2) jordklot trots att en stor del av jordens befolkning fortfarande svälter. Men vi har bara en jord! Så vad gör vi då?

Vi konsumerar vår planet

Global carbon footprint of OECD countries would require more than one planet.

Country	CO ₂ emissions per capita (t CO ₂ e/2004)	Equivalent global CO ₂ emissions (t CO ₂ e/2004)	Equivalent number of sustainable carbon footprints
World	4.2	20	2
Australia	16.2	104	10
Canada	20.0	128	12
France	9.0	58	6
Germany	9.0	58	6
Italy	7.0	45	5
Japan	8.9	57	5
Netherlands	6.7	43	4
Spain	7.6	49	5
United Kingdom	9.0	58	6
United States	20.0	128	12

The latest global report on the status of climate change has been launched on 27 November 2007.

[Read more](#)

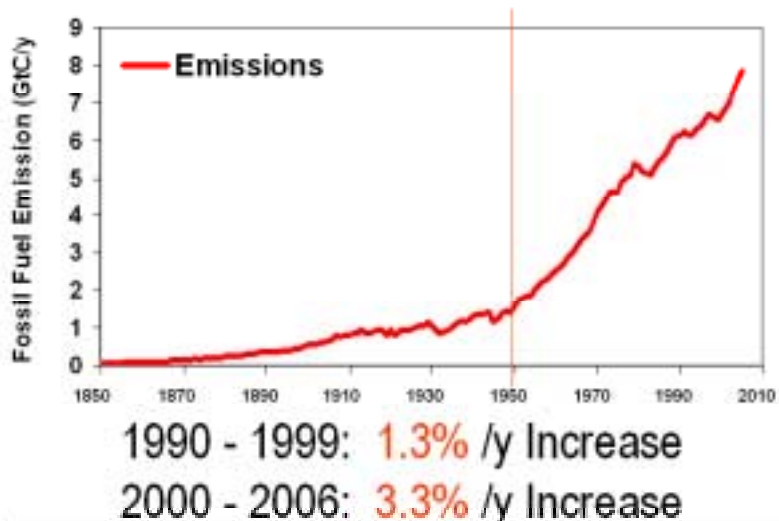
GAIA Nyhetsbrev – Maj 2008

carl.ohlen@lacable.se

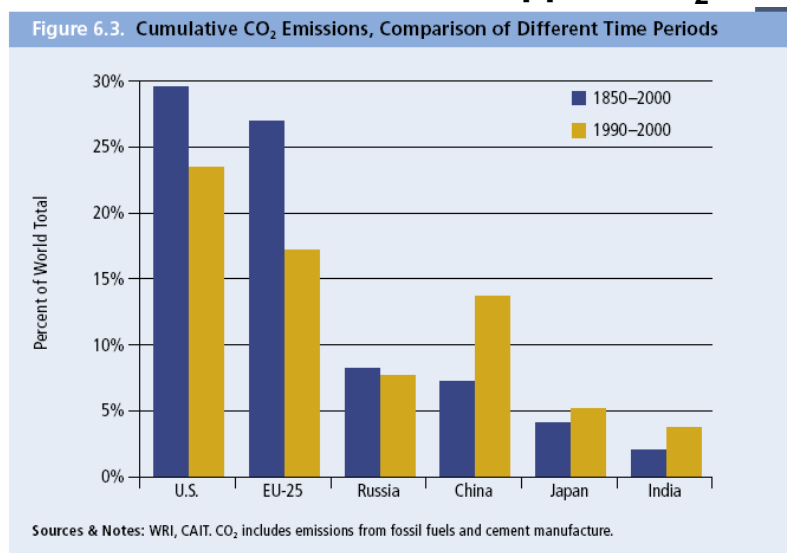
Vad har hänt på sextio år?

Utsläppen av koldioxid ökade exponentiellt och ännu mer efter Koyoto trots att f.d. Soviet backade. Men USA, Australien, Canada och Sydeuropa eldade på. Hälften av utsläppen stannar i atmosfären upp till hundratals år. Nuvarande ackumulerade utsläpp kommer i $\frac{3}{4}$ från den rika västvärlden. Men nu kommer Kina och Indien..... I ett nytt upprop i Tällberg så konstaterar deltagarna att vi redan har passerat gränsen för sammanbrott... så vad gör vi nu? Nödbromsar!

Utsläpp av CO₂

Ackumulerade Utsläpp av CO₂

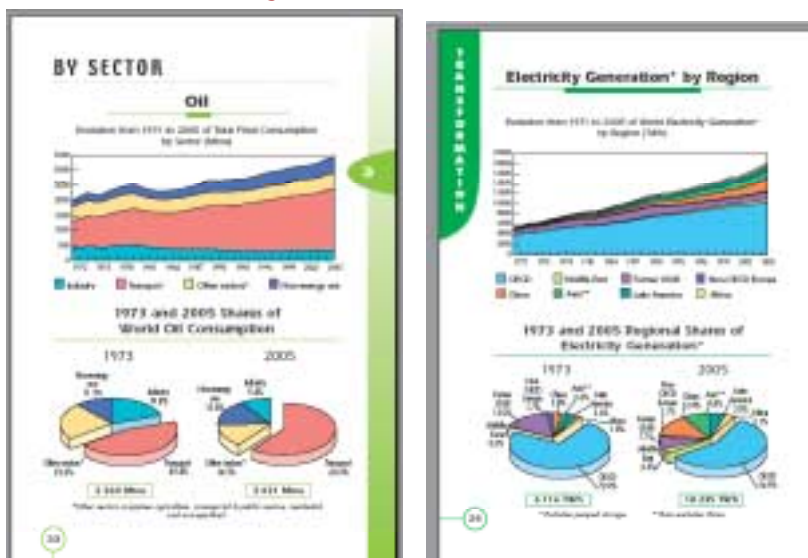
GAIA Nyhetsbrev – Maj 2008

carl.ohlen@lacable.se

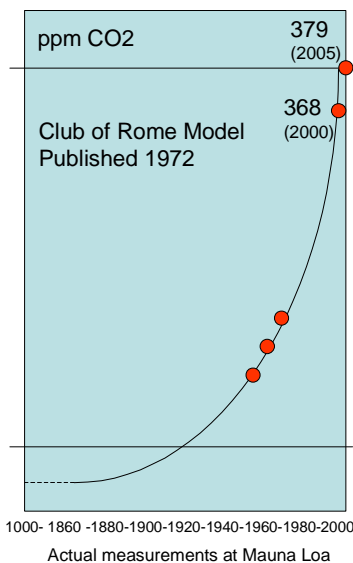
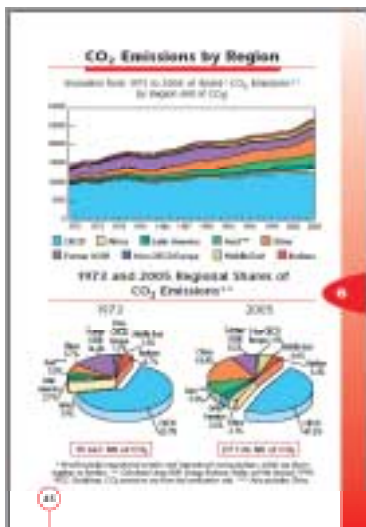
Vad har hänt på sextio år?

Olja till bilar och elektricitet till allt ökade – men fortfarande mest i de rika länderna. Vid FN konferensen i Stockholm 1972 när vi fortfarande "protesterade" så varnade vi bl.a. för koldioxid och uppvärmning. Vi varnade också för faran med kärnkraften, oljeutsläpp, nedsurning, Östersjön, krig om olja. Vi sade att en livsstil som i väst aldrig kunde användas för hela världen utan väldiga miljöeffekter. Vi fick rätt. När det gäller koldioxidkoncentrationen år 2000 så förutspådde vi den EXAKT år 1972. Så varför har vi inte gjort något? Varför gör vi inget?

Olja och electricitet

Vi hade rätt 1972

GAIA Nyhetsbrev – Maj 2008

carl.ohlen@lacable.se

Vad har hänt på sextio år?

Så är vi fortfarande nytänkande radikaler som vill ändra världen eller nöjda pensionärer?

Alla foton – Carl Öhlen

GAIA Nyhetsbrev – Maj 2008

carl.ohlen@lacable.se

Vad har hänt på sextusen år?

Alla foton – Carl Öhlen

GAIA Nyhetsbrev – Maj 2008

carl.ohlen@lacable.se

Vad har hänt i år? (Expressen 2008-05-11)

”Om Fredrik Reinfeldt vill gå till historien som politikern som gjorde Sverige till ett gnistrande grönt, klimativänligt samhälle - ja, då är det bara att köra på. Det är öppet mål. Svenska folket tycker att klimatfrågan är mycket viktig, och många känner sig kallade att leva mer miljövänligt. Men en rad faktorer gör att det ändå inte blir av, visar en ny studie som naturvårdsverket låtit göra.

Skälen till det är flera. Ett är att klimatfrågan upplevs som så komplicerad. Man vet inte var man ska börja, eller vad som är viktigast att göra.

Ett annat skäl är att klimatvarningar är - jobbiga. De föder oro och dåligt samvete. Det gör att många tröttnar på mediernas klimatinformation och stänger av.

Ett tredje skäl är att bara viljan att förändra sitt beteende inte alltid räcker. Precis som när det gäller andra trista men nödvändiga beteendeförändringar - som att sluta röka, gå ner i vikt, spara pengar - finns det ett stort glapp mellan förnuft och känsla. Det ena du vill, det andra du gör.

Andra faktorer som spelar in är okunskap; man vet inte hur det där med klimatförändringar egentligen hänger ihop. En grupp, nästan uteslutande bestående av medelålders och äldre män som ogillar auktoriteter och tycker att de själva vet väldigt mycket om klimatet, har bestämt sig för att klimathotet är nys. Andra är medvetna om klimathotet men tänker inte låta det inskränka deras personliga bekvämlighet. De hoppas att andra ska förändra världen.

Det finns således många "handlingshinder" på individnivå. Men samtidigt finns alltså en stor och växande insikt om klimathotets allvar hos hela 70 procent av befolkningen. Och många av dem anser att politikerna måste möjliggöra förändringarna. En stor andel medborgare ber faktiskt om att, genom lagar och ekonomiska styrmedel, tvingas att leva så som de inser att de borde leva.

Manegen är med andra ord krattad för en handlingskraftig klimatpolitik. En rejäl flygskatt borde vara en självklarhet. Miljövänliga transporter som tåg och kollektivtrafik måste bli ekonomiskt fördelaktiga, men också enkla och bekväma att välja. Hårda byggnormer och miljöskatter som främjar klimativänliga bostäder bör införas. Enkel och omfattande klimatmärkning av mat och andra varor är viktig - många vill följa dem, men det får inte vara för krångligt. Och den ofantliga offentliga sektorn måste förstås påläggas kravet att göra klimativänliga upphandlingar.

Studien visar dessutom att företag fungerar ungefär som människor: de vet att något måste göras, men det blir inte så mycket gjort när inga tvingande regler finns.

Så det är bara att kavla upp ärmarna, statsministern. Tacken kommer i efterskott.”

GAIA Nyhetsbrev – Maj 2008

carl.ohlen@lacable.se

”Prissätt livet” Maria Küchen (Expressen 2008-05-11)

” Hur mycket kan du tänka dig att betala för att få ryckas hän under blommande träd i pingst? Frågan är akademisk. På uppdrag av bland annat Naturvårdsverket har forskare sammanställt rapporten ”Friluftslivets ekonomiska värde”. Där prislappas upplevelserna som Sveriges natur erbjuder. 35 miljarder kronor årligen anses de vara värda.

Vad man egentligen vill säga är att naturen är ovärderlig. Men ”ovärderlig” saknar mening för marknadsfundamentalister, medan ”35 miljarder kronor” är ord som de begriper. Allt som sägs till Sveriges makthavare i dag måste först översättas till kronor-och-örenspråket.

Vi tar ju just steget in i det totalitära marknadssamhället. Exakt här och nu i hänryckning under blommande träd går gränsen mellan marknadsekonomi – där bilreparationer, bestsellerdeckare och kulturartiklar köps och säljs efter behov och efterfrågan – och det totalitära marknadssamhället där allt, och jag menar allt, alltid värderas i pengar. Allemansrätten ligger illa till, tro mig. Klä naturen i burka!

Men kanske försvinner pingstens hänryckning om man först måste betala inträde till Krösus Sorks Heliga Trädgård AB. Kanske är sanningen så kättersk att det bästa här i världen verkligen är gratis?

Jag läser bästsäljaren Rummet inom dig. Klostervisdom för vardagslivet av benediktinerabboten Christopher Jamison – känd från BBC:s dokusuccé Klostret som handlade om stressade karriärer i fyrtio dagars kristen retreat – och frågan väcks. Men vad är svaret? Kanske att inget är totalt gratis hundra procent av tiden. Lika obönhörligt som att träd blommar utan att skicka faktura, är böcker som Rummet inom dig produkter på en marknad. Andliga bokprodukter säljer i dag som smör. Det indikerar en fåfäng önskan hos samtidsmänniskan att hennes gudslängtan, i likhet med längtan efter flottare kök eller större bröst, kan stillas bara hon drar fram kontokortet.

Enligt Christopher Jamison beror samtidsstressen i hans hemland på Thatcher och marknadssamhället. En så klockren politisk ingång är ovanlig i andlighetslitteratur för en bred sekulär publik; leverantörer av andliga upplevelser riskerar sällan att stöta sig med målgruppen genom att ställa sig till höger eller vänster om någon som helst del av den.

Jag blir imponerad, om än med modifikation, av Jamisons hållning. Marknadsekonomi kommer ingen undan. Kloster måste vara affärsdrivande för att fungera, också Christer Jamisons eget kloster Worth Abbey som drar betalande horder till sina retreat.

Själv har jag besökt benediktinerkloster där bröderna sålde lugnande hokuspokus dyrt, valerianadroppar exempelvis. Gud betalar inte dina räkningar, vad vissa anhängare av Livets ord än påstår. Du kan kort sagt inte hindra marknadsekonomins fåglar att flyga över ditt huvud men du kan försöka hindra dem från att skita i ditt hår.”

GAIA Nyhetsbrev – Maj 2008

carl.ohlen@lacable.se

”Prissätt livet” Maria Küchen (Expressen 2008-05-11)

”Det sistnämnda lyckas Jamison bra med. Som en röd tråd genom hans resonemang löper idén att andlighet går stick i stäv med marknadssamhällets normer. Han är öppen mot andra religioner men utan ett spår av den jagsvaga luddighet som kristenheten, för att kundanpassa sig, ibland förfaller till inför samtida sekulära sökare:

Tycker du att det där med synden, Bibeln eller Jesus är jobbigt och konstigt? Då kan du ta bort den biten! Konsumera bara de delar av konceptet som du gillar, allt handlar ju i själva verket enbart om dig och ditt behov av lite lugn och ro!

Medan en del andra proffsrepresentanter för kristen andlighet svassar likt bodbiträden för den heliga kunden, visar Jamison i stället skickligt varför idén om den samtida sekulära konsumtionsindividens frihet är en illusion. Och han har förstås rätt om Thatcher och stressen. Förnöjsamhet i ett lågmält litet liv ersattes av akut stress även hos många svenskar i samband med valet 2006, när marknadsfundamentalism kalkerad på thatcherismen blev makthavarnas credo också här.

Det smärtar att se sitt samhälle deformerat av den befängda idén att marknadsekonomin principer kan och skall gälla för alla aspekter av mänskligt liv. Inte för att det är fel att tjäna pengar utan för att marknadssamhället aktivt bekämpar den förnöjsamhet som gör att vissa människor föredrar tystnad, stillhet och gratis hänryckning framför bullrande prislappad tillväxtfrämjande konstant underhållning.

Sådan klimat- och miljövänlig förnöjsamhet definieras i dag som ”utanförskap”. Den förnöjsamme ställs utanför marknadsfundamentalismens heliga gemenskap där du förväntas bidra till tillväxten genom att överkonsumera maximalt. Helt logiskt försöker naturvårdare inför makthavarna motivera naturens och allmensrättens värde med att folk är beredda att köpa dyra saker – kikare, kameror, sovsäckar, sportkläder, tält – för att få sin naturupplevelse.

Marknadssamfundets krav stressar inte bara de förnöjsamma. Alla är stressade. En generell längtan uppstår efter ett heligt inre rum där man kan få vara ifred åtminstone fem minuter om dagen, fint, men är benediktinska andliga övningar rätt medicin mot den oro som marknadssamhället skapar eller är de ett folkets opium?

Måste inte livet i stället göras om? Inte bara livet inuti dig utan också livet runtomkring? Att bli rik genom hängivet hederligt arbete är självklart aldrig fel. Abbot Jamisons hängivet hederliga andlighetsjobb har berikat hans kloster. Själv kan jag, om jag vill, göra om livet runtomkring mig genom att tacka nej till sunkiga klipp på andras bekostnad, dåligt dunkadunka och vanföreställningen att jag måste ha ett lyxkök. Jag har tak över huvudet och mat för dagen och min spis fungerar så jag måste ingenting. Hejdå. Nu går jag ut i gratisljuset en stund i hänryckt stillhet, ut i allt det gröna.”

GAIA Nyhetsbrev – Maj 2008

carl.ohlen@lacable.se

Ett norrländskt självhushåll 1968

De flesta av jordbruken i Medelpad var släktgårdar som hade brukats under många generationer och var alla uppbyggda efter samma självhushålls princip och Öhlens bondgård var en av dem. Förutom mangårdsbyggnaderna för vinter och sommarbruk så fanns, ladugård, stall, härbre, slaktbod, kokhus, bagarstuga, jordkällare, vagnsbod, loge, havre och korn åkrar, potatis land och kryddgård samt höläggdör med lador. Det var timrade hus med spåntak och där utedasset med sina många hål låg en trappa upp över gödselstacken. De flesta idag tror att detta bondesamhälle ligger långt tillbaka i tiden men självhushållet utan rinnande vatten och avlopp existerade på den norrländska landsbygden så sent som på 1960-talet. Det som vi idag pratar om som ett framtida ekologiskt hållbart liv fanns i verklig form för några årtionden sedan.

Att uppleva livet på en sådan gård för några årtionden sedan var egentligen att uppleva livet på en svensk bondgård många generationer tidigare då redskap och sedvänjor på det hela taget var desamma. Den största och kanske enda väsentliga förändringen vid sidan av växelbruket var införandet av potatisen som basnäring för ett par hundra år sedan. På vintern drog bönderna ut i skogen för att med häst och släde ta hem de stockar som hade fällts vilka senare blev till ny takspån, bräder och ved. På våren hämtade man ladornas sista hö för korna i ladugården och innan tjälen gick ur marken körde bönderna ut naturgödseln på åkrarna med häst och släde vilken sedan plogades upp med samma järnplog som hade använts i århundraden. På försommaren sattes potatisen och såddes kornet medan korna släpptes på skogen.

Efter midsommar härsades höet och sedan användes sommaren till fiske i den närliggande ån eller till kryddgårdens odlingar. Sedan kom bärplockningen med blåbär, smultron, hallon, åkerbär och hjortron såväl som odlade vinbär och krusbär där denna skörd under sensommaren blev svamp och lingon. På hösten hjälptes alla åt med korn och havreskörden samt potatisplockningen. Kvarnen fanns i ån och pärkällaren i backen mot ån. Två gånger per år anordnades storbak av tunnbröd i bakstugan och senare på hösten slaktades grisarna som sedan skållades i stora träkar för att rimmas. Från linet gjordes dukar och av ullen strumpor. Det var verkligen som "Barnen i Bullerbyn" i ett Astrid Lindgrens och Per Albins folkhem blandat med Huckleberry Finns äventyr på flotte längs ån. Här på släktgården tillbringade jag min barndom och här på gården så gick livet vidare på samma sätt till den stora revolutionen, 1968.....

GAIA Nyhetsbrev – Maj 2008

carl.ohlen@lacable.se

En norrländsk lanthandel 1968

Min farfar J.A. Öhlen öppnade sin första lanthandel i släktgården i slutet på artonhundratalet. Den nya byggde han 1913 och två år senare drog han in el från byns egna kraftstation i ån nedanför. När min farfar dog 1932 så drev min farmor lanthandeln vidare samtidigt som hon fostrade fyra barn och arbetade extra i jordbruket. Efter kriget där både min far Anton och mor Annmari tjänstgjorde som telegrafist respektive sjuksköterska så tog de över lanthandeln från 1949 till 1968 då de flyttade verksamheten ett par kilometer till centralorten Kovland och en ny ICA hall.

Öhlens boa erbjöd fram till 1968 allt som behövdes i byn från hästskor, blåbyxor och stövlar till hemlagad pölsa, nybakat bröd och nymalet kaffe. Målarfärg, cement och massonit till bygget. Järnvarufacket med alla sina små lådor hade allt som en liten järnhandel och i en annan hylla fanns allt det en sybehörsaffär skulle ha. Anton glasade och kittade fönster. Det julskyltades på skyltsöndagen och egen lutfisk, sill och kalvsylta kompletterade böndernas egna julstök. På somrarna kom anstormningen av de krävande stadsborna som skaffat sommarstugor nere vid Åbrinken. Då gällde det att skiva skinkan i tunna skivor och osten i perfekta bitar. Dessutom förväntades att hämta beställningen på morgonen och leverera på eftermiddagen vilket jag gjorde med cykel. Dessutom skötte lanthandeln tipset, penninglotteriet, posten och blomsterfonden. J.A. bakade länge brödet till Ånäsparken och styckade älg vid höstjakten.

Anton var dessutom kyrkokassör och ordförande i den lokala köpmannaföreningen. När TV kom till bygden i slutet av femtiotalet så blev Anton även TV installatör och reparatör. Den lilla fritiden ägnades åt schackspel, brottarträning hos Kovlands IF och en och annan skidtur eller fotvandring till Klippstugan. J.A. Öhlens boa var en energisnål närbutik med allt som behövdes inom cykelavstånd med fullservice och återvinning som fanns på sextiotalet innan dessa ord var uppfunna. Där bodde jag till det magiska året 1968 och min värld var ett paradys mellan Sättnaån och Töstabäcken som hade allt.

GAIA Nyhetsbrev – Maj 2008

carl.ohlen@lacable.se

Eftertankar - Hur borde vi leva?

Så varför gör jag denna nostalgi-trip tillbaka till min barndom. Det är dels för att visa hur kort tid det var sedan vi levde på en mycket lägre nivå när det gäller energi och resurs uttag. Ett norrländskt självhushåll och lokalsamhälle som i många stycken var vad vi idag kallar för hållbart där vi gick till skolan med lappade knän och stoppade strumpor. Där vi täljde och snickrade våra egna leksaker. Cyklade och tältade. Ibland tog tåget. Där vi spelade kort och schack men aldrig sparkade på någon som låg på marken. Vi hade ingen bil, ingen TV, inga köpcentrum. Vi åt inte hamburgare eller pizza och drack inte Coca Cola. Det fanns två sorters mjölk och två sorters tandkräm – inte ett hundra. Sättna var en självstyrande kommun där allt fanns som vi behövde. Men framförallt så levde människorna kreativa liv, aktivt skapande istället för passiv konsumtion. Samarbete istället för egoism där alla hjälptes åt vid sådd och skörd. Så var det bättre förr? Eller har denna enorma "valfrihet" hos konsumismen blivit vår nya livsmål – en ny nödvändighet?

Detta liv var visserligen var något mer fysiskt betungande men hade i många stycken en högre livskvalitet än dagens jäktade konsumtionssamhälle. Vi hade inget behov av "work out" och inga fritidsproblem. Men jag påstår inte att detta är en värld vi fysiskt måste gå tillbaka till för att bli hållbar. Det fanns redan då avigsidor som vi idag har rättat till. Vi har idag också ett vetenskapligt och tekniskt kunnande att göra "underverk". Men tekniken i sig själv är naturligtvis inte "god eller ond". Det är vi som väljer hur vi använder den. Därför tror jag att vi måste återknyta vår kontakt men den natur vi är del av, mentalt & själsligt. För att om vi inte ser den inneboende skönheten i naturen – hur ska vi då motiveras att ändra vår livsstil för att inte skada den.

När jag växte upp i min lilla by så upplevde jag ett annat fenomen. Sommargästerna från den närbelägna staden Sundsvall som byggde små sommarstugor nere vid ån. De hade andra vanor och ville ha andra varor från vår lanthandel. Färdiglagad mat och prylar. Jag har bott många år i Los Angeles och Sao Paulo – två av världens största städer. Idag bor mer än hälften av jordens befolkning i städer. Detta ger en klyfta mellan stad och land även i vårt inre. De som lever i staden får andra värderingar. Så har det alltid varit men inte i en sådan omfattning som idag. Vi blir beroende av en livsstil men inte för att den är bättre utan just för att vi blir van att få det vi har. Det blir häftigare att uppleva en fiktiv värld på Disneyland, Las Vegas eller i ett data spel än i verkligheten. Vi kan naturligtvis inte som röda Kmerer tvinga människorna ut på landet men vi måste hitta metoder att göra staden hållbar. Och även där finns tekniken. Egentligen behövs mindre energi i staden men istället finns långa bilköer, stora köpcenter etc. som slukar energi.

Den kris vi har skapat kan inte lösas inom vår nuvarande enkelspåriga låda av "sanningar". Samma beslutsfattare och metoder som skapat problemen kan inte lösa dem. Den omställning vi behöver är både enkel och mycket drastisk. Vi har teknik och kunskap men vi saknar insikten. Men om vi inte gör detta "så går det åt helvete". Kanske vi behöver katastrofer för att förändras. Vi alla påverkas av vår omgivning. Vi påverkas av vad vi läser, hör och ser. Och i dagens värld överöses vi av en ständig ström att vi ska köpa och konsumera mer. Detta är för mej den största skillnaden mellan då och nu. Vi indoktrineras (Får man använda ett sådant ord idag utan att registreras av FRA) till att bli konsumtionsrobotar. Om våra ledare och media skulle använda lika mycket tid att "informera" om vår natur och miljökrisen så kanske vi skulle kunna få den massrörelse vi behöver. Liknande en gång arbetar-, nykterhet-, frikyrko-, kooperations-, kvinno- rörelsen men tillsammans skulle vi kunna skapa den medvetenhet som behövs. Annars kaos.

GAIA Nyhetsbrev – Maj 2008

carl.ohlen@lacable.se

Lösningen?

Det finns inte en lösning. Jag tror detta är det största problemet. Vi är så präglade av enfrågelösningar. Vår nuvarande regering har svaret – sänk skatten. Vår gamla – höj bidragen. Folkomrösta om vi ska ha EURO eller inte. Kärnkraft eller inte. Detta är något mycket större.

Våra politiska ideologier utvecklades alla under industrialismen på artonhundratalet. Då var allt så tydligt. En arbetarklass som inte hade några rättigheter. En överklass som hade alla rättigheter. Eller i andra länder en bonde klass utan jord och en överklass med all jord. Detta är återigen den största framgången de senaste hundra åren. Demokrati och personlig frihet att tänka och att vara. Idag är alla dessa ideologier döda. I varje fall alla som på något sätt bygger på kollektiva idéer. Den amerikanska modellen som ursprungligen också var ett fantastiskt steg för frihet och demokrati är idag den enda modellen. Allt annat är variationer. Är vårt västerländska samhälle slutmålet i människans historiska utveckling som Amerikanen Francis Fukuyama skriver i sin bok *"Historiens slut och den sista människan"*. Tyvärr kanske han får rätt att det är historiens slut om vi fortsätter den inslagna vägen mot avgrunden.

Vem tar idag ansvar för helheten och framtiden? Vilka alternativa vägar finns det att gå. Kommunism och socialism är stendöda. Inga filosofer dyker upp med några visioner. Religionerna är mer inriktade att få ihop bidrag till att driva verksamheten med tomma kyrkor. Om det är som jag och andra påstår att vi måste förändra vårt sätt att leva – hur gör vi då detta?

Jag har inga svar och det är därför jag skriver allt detta. Ett rop på hjälp. George Herik von Wright kallar i den läsvärda boken *"Myten om framsteget"* från 1993 detta för *provokativ pessimism*. Han beskriver det omöjliga i det marknadsstyrda tillväxtsamhället men hur våra makthavare ändå försöker stimulera ekonomin och reducera utsläppen. Han ställer också den fundamentala frågan. Vad är framsteg? Högre materiell konsumtion eller att människan som varelse blir fredligare, mer solidarisk och kärleksfull? Jag tror trots alltpå människans inneboende intelligens, styrka och godhet. Det som har gjort oss till "jordens väktare". Vi är inte ett gäng egoister som vill roffa åt oss. Några av oss kanske men inte majoriteten av oss. För detta är min största upplevelse när jag rest, arbetat och bott i olika delar av världen – insiktsfulla och goda människor – i Spanien, Kina, Indien, USA, Brasilien, Argentina, Sydafrika, Irak, Iran, Sverige....

Det är därför som mitt hopp är till en ny slags rörelse som kombinerar tidigare gemensamma folk rörelser. Därför att detta enorma problem kan inte lösas inom dagens maktstruktur och genom några få åtgärder. Det är ett vägval. Ett fysiskt, mentalt, själsligt och emotionellt vägval. Ekonomi, Teknik, Politik och Religion. Individ och kollektiv. Det är dessa frågeställningar som våra skolor, parlament och media borde syssla med. Hur vill vi att vår gemensamma framtid skall vara? Hur ska våra gemensamma resurser fördelas? Till de starkaste och rikaste. Till oss alla. För om resurser och tillväxt inte är oändliga så måste vi ställa oss dessa frågor. Är rätten att bli miljardär för en person viktigare än rätten till ett dragligt liv för en miljard afrikaner.

Allt detta hindrar inte utan förutsätter att vi med alla resurser vi har nu ändrar det som är akut. Som på engelska kallas för *"Damage Control"*. Minska koldioxid utsläppen. Begränsa fisket. Själva anpassa våra liv så mycket det går. Stödja lidande i andra länder. Men detta ger oss bara en kort tidsfrist. Den verkliga förändringen är mycket större och i oss själva där vi återigen måste ställa oss de stora frågorna om människan, livets mening och vår roll på vår enda jord –GAIA.